

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

§. 1. Doctorum placita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

repletus habet aptitudinem ut repleatur. Differt ab inani seu vacuitate illa, quam extra celos concipimus, quia illa nullis terminis circumscribitur, vacuum autem dici superficiem concavam corporis terminantem spatium, quod repleti possunt corpora intra illam contenta. Vacuum naturaliter dari non posse eruditè probant nostri Eustitani lib. 4. q. 1. quod satis monstrant nouissima experientia; videmus enim attracto aëre per fistulam aquam sursum ascendere ut repleat spatium relictum ab aëre ne detur vacuum, & aquam detineri in cucurbita, etiam si ore aperto illam effundere conemur, quovisque via pandatur aëri occupaturo spatium ab aqua relictum. Ex his constat hanc esse rerum naturam, ut vacuum abhorreant, quam, ut postea ostendam, neque Angelus inuerrere potest, ut non bene docuere plures recentiores.

2. Receptissima omnium ratio, propter quam corpora intendunt vacuum vitare, est, ne priuentur sublunaria corpora celesti influxu. Non illi acquieuit Arriag. disp. 14. sect. 11. qui sic arguit. Etiam si corpora sublunaria nullum supra se haberent, possent per corpora lateralia celestes influxus: ergo non indigent corpora esse contigua aliis corporibus supra se positis ad hos influxus habendos: ergo ex hoc capite non repugnabunt separationi locali omnium corporum, quæ supra poni possunt. Inermis ratio ut contra communem sententiam omnium ferè Philosophorum possit prævalere. Respondeo corpora recipere influxus celestes non solum per alia corpora lateralia, sed per illa quæ supra se habent, imò præcipuè per hæc, quàm per illa, & ideo omnium contiguitatem appetunt, quia omnium contiguitas illis est proficua. Eandem rationem enervare intendit Arriaga ex eo quod non continenter celestia corpora influant in sublunaria, unde per breue tempus ex hoc capite vacuum permittere poterant. Respondeo corpora sublunaria semper appetere perpetuam contiguitatem ut opportuno tempore influentias à celestibus recipiant, quia si per breue aliquod tempus, quo illis indigerent, vacuum paterentur, & distantiam corporum permitterent, postea cum contiguitas deperdita illis esset necessaria, non possent eandem recuperare, neque distantia corpora ad se vocare.

3. De causa actiua, quæ corpora mouentur ad suppleendum vacuum dissident Doctores. Afferit Arriaga non aliam ob causam non posse dari vacuum, & moueri corpora ad illud replendum, nisi penetrationis vitandæ causa, quia Deus illa corpora intra concavum Lunæ creauit, quæ illius spatium iuste replerent, ac proinde si daretur aliquod spatium vacuum, alicui corpori deesset spatium, quod necessariò in nihilum esset redigendum, vel cum alio penetrandum. Iuxta hanc philosophandi rationem afferit causam mouentem corpus ad replendum vacuum esse ipsum corpus attractum, quod impulsus imprimit in corpus immediatum ut illi locum præstet, & illud in aliud in cuius spatium est successurum quovisque mediis aliis corporibus impellit corpus quod ascendit, & hoc vacuum supplet, ut locum præstet corpori impulsus imprimenti quod suum spatium relinquit corpori primo attracto, seu moto. Hic dicendi modus difficilè poterit efficaciter impugnari, verumtamen non sine difficultate apprehenditur, quomodo possit aer qui est intra fistulam mouere aërem qui est in ore hominis, & hic alium aërem, & hic alium quovisque vnus aquam contentam in vase à parte inferiori moueat ut ascendat ad replendum spatium relictum ab aëre.

4. Affero cum Patre Vazquez & communi plurimorum sententia, quodlibet corpus virtutem habere attractiuam attrahendi corpus aliud sibi contiguum, quæ efficienter aliud mouet per impulsus illi impressum, quem talis esse nature affirmo, ut non valeat mouere corpus quod aliud sibi contiguum nequit attrahere. Hac ratione explicatur quomodo neque vi Angelica possint folles contigui clauso foramine aërem recipiente inter se separari nisi rumpantur, quia si Angelus alteri folium tabulæ maiorem impulsus imprimit quàm alteri, illa secum rapiet integros folles nulla tabularum facta separatione; si verò vtrique æqualem impulsus imprimit ytraque tabula impulsu versus partes diuersas intender aërem secum trahere, qui æquè versus partes oppositas impulsus versus nullam mouebitur, & ita neque aliqua folium tabula poterit moueri ex vi impulsus quem patitur, quia hic, ut dicebam, non habet virtutem mouendi corpus, quod non potest aliud contiguum attrahere, & cum nulla tabularum possit aërem contiguum secum trahere, illorum nulla potest dimoueri.

Inquiritur hic, an in vacuo possit dari motus localis. Respondeo: grauius, & leuius posita in medio aëre mouenda esse versus proprium cuiusque centrum quia defectus corporis occupantis spatium motum non retardaret, imò ratione illius, motus velocior fieret, quia corpus se mouens nullum haberet impedimentum remouendum, quod haberet si spatium illud vacuum non esset, quia corpora illud occupantia donec remoueantur impulsu corporis se mouentis illius motum retardant. Si tamen semel grauius, & leuius contigua sint superficiei continenti spatium non repletum corpore, nullatenus possent moueri, nisi tantus esset illorum impetus, ut possent secum rapere illam superficiem, quia, ut dicebam modo, nullum corpus potest se mouere, quod secum contiguum trahere non possit: ergo si modo constituas intra totum hoc Lunæ concavum tantum lapidem vnum contiguum parti superiori huius superficiei, moueri non poterit, si non valet Cæli superficiem secum trahere: quod si hoc præstare non potest neque se mouere valebit. Motus progressiuus nullus possit dari in vacuo, quia in medio illius animal non se posset sustinere, & ut primum superficiem aliquam pede attingeret, hunc non posset ab illa remouere. Posset homo brachium sursum leuare, dum numquam corpori contiguum poneretur, quod si semel contiguitatem cum corpore haberet, numquam posset moueri non moto toto corpore, & omnibus partibus illi contiguis. Destructis Cælis in omnino inani grauius, & leuius non mouerentur, quia nullum haberent centrum, quod peterent, neque hoc spatium esset illis magis naturale, quàm quodcumque aliud. Viuentia vix possent motu progressiuo moueri, quia cum primum pede pedem tangerent non possent iterum separari, & partium separatio motui progressiuo necessaria est. Possent eadem viuentia saltare & alios similes motus edere versus quancumque partem, qui iuxta mensuram impulsus extenderentur, & non vltra, quia corpora propria grauitate deorsum non descenderent: in omnino enim inani deorsum non est, neque grauius & leuius mouentur, tantum intentione aut remissione impulsus posset taxari motus.

Vltimò inquiri solet, an motus factus in vacuo vel in inani esset instantaneus, vel successiuus. Respondeo fore successiuum, quia spatium percurrendum à quolibet indiuisibili corporis diuisibile esset, & ita non posset in instanti percurrì, quia in illo instanti non poterat totum illud occupare, quod necessariò occupandum erat relictis hæc præsentia, & alia acquisita, & rursus illa alia relictis, & alia acquisita, quod in instanti fieri non potest.

CONTROVERSIA XVI.

De duratione.

ICUT res dicitur esse in loco, & correspondere spatio imaginario loci, sic in tempore esse dicitur & spatio imaginario temporis respondere. Diximus iam quid sit rem esse in loco, dicendum modo quid sit esse in tempore, & in quo consistat duratio, quæ rei correspondentia ad tempus reale, & imaginarium dicitur. In hac re vna nos tantum premit difficultas, videlicet, in quo consistat ratio formalis durationis, seu correspondentia ad spatium imaginarium temporis, aded tamen grauis, ut eos tantum non oppræsserit, qui illam non tetigere, existimo enim quodque maximum angendum ingenium, sit rem hanc radicatus euoluat, illamque velit reipsa, & dicendi modo iuste componere.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit duratio.

§. I.

Doctorem placita.

LEUIS poterit in ipso materie limine insurgere difficultas, an videlicet prima temporis correspondentia, quam

quam nulla alia præcessit, duratio diceretur, & an res in primò instanti temporis in quo existit posset dici durans: in qua quæstione veluti tota de loquendi modo modus loquendi prævalere debet, iuxta quem res non dicitur durare, sed incipere in primò instanti, in quo existit, duratio enim dicit rei perseverantiam, in primò autem instanti existentie rei non potest dici perseverantia, & ita neque durans, quia perseverantia, & duratio connotant rei existentiam in tempore præcedenti. Itaque duratio, & inceptio differunt accidentaliter eo modo, quo prima productio, & conservatio, eadem enim correspondentia ad tempus, quæ inceptio dicitur, potuit esse duratio, illam enim potuit alia correspondentia præcedere, quia illius subiectum primò productum in hoc instanti B, potuit produci in instanti A, seu in instanti B, eadem correspondentiam ad tempus haberet in instanti B: Iuxta hunc dicendi modum res successiva non deberet dici durare, quia nihil illarum perseverat, neque aliquid illarum est in hoc instanti, quod fuerit in præcedenti, nihilominus prævaluit usus ut motus diceretur durans quando una pars alij præcedenti successit, quia motus, qui fuit in instanti præcedenti, & qui modo est, idem moraliter dicitur, sicuti dicitur idem fluvius, qui modo abluit hæc littora, & qui eadem multis retro annis abluibat, licet nulla pars aquæ quæ antea fuit perseveret modò.

Pater Soar in Metaph. disp. 50. sect. 2. varias refert sententias de natura durationis, quarum primo loco rejicienda est relata num. 3. quæ durationem in negatione superaddita constituit, quia assignari nequit cuius habitus sit illa negatio, quia negatio destructionis est conservatio positiua rei, sicuti destructio est negatio conservacionis, neque huius negacionis alia datur negatio. Neque maiori negotio rejicienda est Thomistarum opinio, quam refert idem Soar num. 7. afferentem rationem durationis consistere in ratione mensuræ quam sic impugno. Ratio mensuræ accidentaliter est entitati adhuc formaliter ut duranti: ergo non constituitur durans ex vi illius. Probo antecedens: ratio mensuræ est extrinseca dependens ab alio extremo & ab intellectu mensurante: sed entitati adhuc ut duranti extrinsece nimis contingit intellectus mensurans unum extremum cum alio: ergo ratio mensuræ rei duranti formaliter ut duranti extrinseca est: ergo ex vi illius non constituitur res formaliter durans. Dices durationem tantum importare mensurabilitatem, seu fundamentum mensuræ actualis, ex vi cuius res constituitur apta, ut possit cum alia commensurari, & esse mensura alius entitatis. Bene est, sed de hac mensurabilitate inquiri, quidnam sitam modum superadditum, an ipsa entitas? æquæ enim nobis est ignota ratio constitutiua durationis.

D. Bonaventura in 2. dist. 2. in 1. part. 2. quæst. 3. PP. Conimbr. hic cap. 14. quæst. 3. & 4. P. Rob. ibid. quæst. 4. & apud hunc Ric. May. Arg. Henr. Jacob. & Scotus, quibus consentit Arriaga disp. 15. docent durationem dicere modum quemdam superadditum rei duranti. Ex his auctoribus quidam putant durationem rerum permanentium esse secundum suam entitatem essentialiter successivam, ita ut distinctus sit modus durationis, ex vi cuius Angelus durat in hoc instanti à modo, ex vi cuius durabit in instanti immediate venturo, & sic in omnibus. Ita Arriaga, & omnes recentiores qui hanc sententiam tuerentur. Alij cum Rubio, & plurimis ex antiquis docent durationem rei permanentis esse intrinsece permanentem, & per eundem modum durationis superadditum Angelum durare hodie, durasse heri, & eras duraturum.

Doctissimus noster Lugo qui semper doctrinâ solidus nihil difficile sine novitate tangit, tom. de Incarnat. disp. 19. sect. 1. num. 20. durationem distinctam à re durante esse affirmat, non tamen illam constituit in modo aliquo superueniente rei iam existentis, sed in actione, ex vi cuius entitas constituitur existens. Itaque ait Lugo res omnes produci, & conservari per actiones essentialiter successivas, ex vi quarum constituitur in diversis temporis instantibus, secundum diversas actiones, quæ rei contingunt, ita ut hæc actio formaliter rem constituat durantem in hoc instanti temporis, quæ sicuti non potest rem in alio instanti temporis constituere, ita neque ipsa potest in aliquo ab hoc distincto existere, sed transacto hoc instanti necessario transit actio, ita ut non possit Deus de potentia absoluta actionem, quæ in hoc instanti existit in instanti venturo

Franc. de Oniedo, Philosoph. Tom. I.

existentem constituere, neque adhuc antecedenter potuit illam constituere in aliquo instanti distincto ab hoc, cui est essentialiter affixa, sicuti præsentia spatio imaginario loci, quæ ex suppositione quod existat determinato tantum spatio, & non alij potest respondere.

Durationem non distingui realiter à re durante, sed eandem entitatem durare per se ipsam nullo alio extrinseco superaddito defendunt Pater Soar supra num. 9. P. Valquez 1. part. disp. 33. cap. 3. P. Mol. 1. part. quæst. 3. P. Val. tom. 1. disp. 1. quæst. 10. p. 3. P. Pereira lib. 1. cap. 1. & 5. P. Hurt. disp. 17. sect. 3. subsect. 4. & ex antiquis Scotus, Gabr. Greg. & Ocham cum aliis plurimis.

§. II.

Omnis duratio rei duranti intrinsece superaddita reijciatur.

Venio primò ad Rubium, & alios, qui durationem rei permanentis totam simul esse, & me eadem duratione heri, & hodie durare defendunt, contra quos efficaciter arguo. Duratio ab his auctoribus constituta indifferens est ut sit in hoc tempore, vel in illo: ergo non est in hoc tempore per se ipsam, neque per ipsam potest subiectum in hoc tempore constituere. Consequentia est eadem, quam aduersarij constituunt ad concedendam durationem superadditam. Antecedens probatur: Hæc duratio heri me constituat in diverso tempore ac me constituit hodie: ergo est indifferens ad hoc ut me constituat in die hodierno, vel heri, quia si per suammet entitatem me in die hodierno constitueret, non posset non me semper in hoc hodierno die constituere, quidquid enim entitati per se ipsam convenit, non potest eidem existenti non convenire in quocumque tempore. Dices hanc durationem esse determinatam ut me successivè constituat in die heri, hodierno, crastino heri in heri, hodie in hodierno, cras in die crastino, ac proinde licet me in diversis diebus constituat secundum diversum diem actu existentem, non idè esse indifferens, ut me in illis constituat prædicto modo. Contra: hæc determinatio, quam habet modus iste non est determinatio in actu secundo ad me in hodierno die actu constituendum, sed tantum in actu primo, ac proinde indiget die hodierno modus ille ut determinetur in actu secundo ad me constituendum durantem die hodierno: ergo actu me esse die hodierno aliquid aliud distinctum dicit supra modum illum: ergo modus ille non est formaliter duratio. Dices modum illum connotare tempus, seu quidquam aliud extrinsecum, ex vi cuius determinatur in actu secundo ad me constituendum actu durantem in die hodierno. Contra: ergo illud extrinsecum, quod tu dicis determinare modum superadditum ut me constituat existentem die hodierno, & ut ipse actu existam hodierno die poterit immediatè meam entitatem determinare ad existendum die hodierno modo illo secuso: ergo modus omnino est superfluous.

Secundò difficillimè modum istum impugno: Me hodie existentem potuit Deus antecedenter heri corrumpere, suppositis etiam omnibus accidentibus, quæ heri habebam: ergo si modus ille, ex vi cuius duro hodie est idem cum modo, ex vi cuius heri duravi, modus ille antecedenter potuit heri corrumpi à Deo: ergo potuit non existere hodie: ergo eandem indifferenciam habet ac mea entitas ad existendum, vel non existendum die hodierno, siquidem potuit existere heri, & non existere hodie: ergo vel modus ille indiget aliquo modo extrinseco ut determinetur ad existendum die hodierno, vel illo non indiget mea entitas, sed poterit determinari ad existendum die hodierno, vel illo extrinseco, à quo determinandus est modus ille: ergo superflue ponitur talis modus, & adhuc positus non potest me determinare ad existendum die hodierno, quia heri indifferens erat ad existendum, vel non existendum die hodierno, sed heri, & hodie est idemmet modus intrinsece sumptus: ergo hodie præcisè si attendatur ad suam illius naturam intrinsecam, modus ille eandem indifferenciam habet. Deum potuisse meam entitatem heri destruere suppositis etiam omnibus accidentibus, quæ heri habebam, non potest absque ingenti temeritate negari: an verò possit esse aliqua entitas quæ ex suppositione, quod sit producta non possit per tantum tempus determinatum corrumpi dicam Contr. 6. de anima, Puncto 1. §. 4.

E e Venio